

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף קה

בעי רבי אלעזר - פרים ושעירים הנשרפים שיצאו וחזרו, מהו? למדנו
במשנה שכשיצאו האנשים עם הפר מחוץ לחומת העזרה, הם מטמאים את
בגדיהם. מה הדין אם הם יצאו וחזרו בחזרה? האם מכיון שהם כבר יצאו ונטמאו
בגדיהם, הם נשארים טמאים. או מכיון שהם חזרו בחזרה נחשב הדבר כאילו לא
יצאו מעולם?

אמר ר' אבא בר ממל: ראייה ממשנתנו. 'היו סובלין אותן במוטות. הראשונים יצאו
חוץ לחומת העזרה והאחרונים לא יצאו, הראשונים שיצאו חוץ לחומת העזרה
מטמאין בגדים, והאחרונים אין מטמאין בגדים עד שיצאו'. אם נאמר שברגע שהם
יצאו הם נטמאים גם אם יחזרו בחזרה, זאת אומרת שהטומאה תלויה ביציאת הפר
בלבד. ואם כן ברגע שיצא הפר, אפילו העומדים בתוך החומה צריכים להיות
טמאים. ומדוע הם טהורים? אלא בהכרח שגם אלו שיצאו יכולים לחזור פנימה
ולהיות טהורים, ולכן ברור שאלו שעדיין לא יצאו אינם טמאים עד שיצאו.

אמר רבינא ותסברא? הא בעינא "ואחר יבא אל המחנה" וליכא! וכי אתה סובר
כן? והרי כתוב במפורש בפסוק שמי שיצא ונטמא, אחרי שיטהר הוא יחזור למחנה.
זאת אומרת שהסיבה של הטומאה היא היציאה של האנשים החוצה (עם הפר).
ואם כן אין מקום לומר שכשיצאו שני אנשים עם הפר ונשארו שניים בתוך העזרה
שהם יטמאו, כי הם לא יצאו. וממילא אי אפשר להקשות מדוע השניים הללו
טהורים, ולכן אין ראייה למי שיצא וחזר.

אלא רבי אלעזר היכי בעי לה? אם כן על מה הסתפק רבי אלעזר? הרי ברור שלא
הסתפק על מי שיצא וחזר, כי מהפסוק הנ"ל אנו לומדים שמי שיצא נטמא והוא
לא יכול לחזור למחנה עד שיטהר. (וגם אם נרצה לומר שהפר הוחזר פנימה ובאו
אנשים אחרים להוציא אותו, ולמרות שהם עדיין בפנים הם נטמאים בגלל הפר. אי
אפשר לומר כן! כי מהפסוק הנ"ל לומדים שרק מי שיצא נטמא).

תירוץ: כגון **דנקיטי לה בבקולסי**: הפר יצא והוחזר, ובאו אנשים אחרים עמדו בחוץ, והוציאו אותו עם מקלות. האם בגדיהם טמאים או לא? דהיינו האם הפר נחשב כיצא החוצה ואז הם טמאים כי הם בחוץ והם מוציאים אותו. או שהפר נחשב כנמצא בפנים ואינם טמאים עד שיוציאו אותו.

*

תנו רבנן פרים ופרה: פרים הנשרפים ופרה אדומה, המתעסק בהן (המשלח או השורפן וכו') מטמא את בגדיו. אבל אם הם עצמם נגעו בבגדים, הם לא מטמאים אותם. אבל אם נגעו במאכלים ומשקים, הם מטמאים אותם. וכן בשעיר המשתלח, המתעסק בו מטמא בגדיו, ואם השעיר נגע בבגדים הוא לא מטמא אותם.

אבל לגבי נגיעה של השעיר במאכלים ומשקים, נחלקו בזה רבי מאיר וחכמים. לדעת רבי מאיר כשהוא נוגע במאכלים ומשקים הוא מטמא אותם. לדעת חכמים הוא לא מטמא אותם בגלל שהוא חי, והחי אינו מטמא אוכלין ומשקין. עד כאן הברייתא.

בשלמא לרבי מאיר: שיטתו מובנת על פי דברי ר' ישמעאל. נאמר "על כל זרע זרוע" מה זרעים (כגון פירות וירקות) שאין סופם לטמא 'טומאה חמורה' דהיינו לטמא אדם ובגדים במגעם, והם צריכים 'הכשר' כדי לקבל טומאה, וההכשר נעשה על ידי נתינת מים עליהם (או אחד משבעה משקים). ולאחר שיוכשרו לקבל טומאה אם תיגע בהם טומאה (כגון שרץ) הם נטמאים. כך גם כל הדברים שאין סופן ליטמא טומאה חמורה צריכים הכשר כדי לקבל טומאה.

יצאה נבלת עוף טהור שסופה לטמא 'טומאה חמורה' כי היא מטמאת אדם ובגדים שעליו בשעה שהוא אוכל אותה, ולכן היא לא צריכה 'הכשר' כדי להיות טמאה (וכן אינה צריכה לקבל טומאה מדבר אחר). עד כאן דברי רבי ישמעאל.

לפי זה גם פרים פרה ו**שעיר המשתלח**, בגלל שסופם לטמא אדם ובגדים של המתעסקים בהם, ממילא הם לא צריכים הכשר טומאה, ולכן הם מטמאים אפילו כשהם בחיים (למרות שבשאר בעלי חיים אין טומאה כשהם בחיים).

אלא לרבנן: אבל על חכמים קשה. כי אם הם סוברים כרבי ישמעאל, אם כן אפילו שעיר המשתלח צריך לטמאות אוכלים ומשקים למרות שהוא בחיים. ואם הם לא סוברים כמותו, אם כן אפילו פרה ופרים לא מטמאים. ומניין להם שהם כן מטמאים? תירוץ: **כי אתא רב דימי:** חכמים מפרשים את דברי רבי ישמעאל 'הכשר טומאה', לא הכשר משקה לקבל טומאה, אלא 'הכשר טומאה ממקום אחר'. כלומר לקבל טומאה מדבר אחר כגון שרץ.

דהיינו, כל דבר שאין סופו לטמא טומאה חמורה (לטמא אדם ובגדים), צריך לקבל טומאה ממקור אחר כדי להיות טמא, כגון לגעת בכבלת בהמה או בשרץ. אבל דבר שסופו לטמא טומאה חמורה כגון פרה פרים ושעיר, אינו צריך לקבל טומאה ממקור אחר כדי להיות טמא, אלא הוא טמא מעצמו. **אמנם ודאי שהוא צריך להיות ראוי לקבל טומאה.** ולכן שעיר שהוא בחיים ואינו ראוי לקבל טומאה, אינו מטמא מאכלים ומשקים.

*

בעי רבי אלעזר - פרים ושעירים הנשרפים מהו שיטמאו אוכלין ומשקין כפנים כבחויץ? האם בגלל שהם עתידים לצאת מהעזרה ולטמא ב'טומאה חמורה' (אדם ובגדים), אם כן גם כשהם עדיין לא יצאו, הם מטמאים 'טומאה קלה' דהיינו מאכלים ומשקים. או שהם לא מטמאים כלל. הספק הוא, האם מחוסר יציאה נחשב כמחוסר מעשה, או לא?

בתר דבעיא הדר פשטה: אחרי שהוא הסתפק הוא פשט את הספק. מחוסר יציאה נחשב כמחוסר מעשה ולכן הם לא מטמאים עד שיצאו בפועל.

*

בעא מיניה רבי אבא בר שמואל מרבי חייא בר אבא: לדעת רבי מאיר, האם כזית של נבלת עוף טהור יטמא מאכלים ומשקים שיגע בהם?

דהיינו נחלקו רבי מאיר וחכמים למעלה, האם דבר שסופו לטמא טומאה חמורה אינו צריך להיות ראוי לקבל טומאה כדי לטמאות מאכלים ומשקים (זו דעת רבי מאיר). או שהוא צריך להיות ראוי לקבל טומאה (זו דעת חכמים).

כדי לטמאות מאכלים ומשקים, צריך שיהא שיעור **כביצה** בדבר המטמא. הבולע **כזית** מנבלת עוף טהור נטמא הוא ובגדיו שעליו. השאלה היא, לדעת רבי מאיר, בגלל שכזית מנבלת עוף טהור הוא דבר שסופו לטמא טומאה חמורה (אדם ובגדיו), אם כן הוא יטמא מאכלים ומשקים הנוגעים בו למרות שהוא רק כזית ואין בו שיעור הראוי לטמאות אחרים. (אמנם לדעת חכמים פשוט שאינו מטמא מאכלים ומשקים כי צריך שיעור הראוי לטמאות).

דמחאת לארעא: הגמרא מבארת את הספק. אם הכזית נבלה מונח על הקרקע, אין ספק שהיא לא מטמאת כי עדיין היא לא הגיעה לסוף דרכה להיות מטמאה בטומאה חמורה. ואולי היא לא תגיע לשם לעולם ואם כן מדוע שתטמא?!

דנקיט בפומיה: מאידך, אם היא כבר בתוך הפה של האדם ושם היא נוגעת במאכל אחר, אין ספק שהיא כן מטמאת אותו. כי היא כבר הגיעה למצב של טומאה חמורה.

כי תיבעי לך דנקיט ליה בידיה: אלא הספק הוא כאשר האדם מחזיק אותה בידיו ונגע בה מאכל או משקה. האם מחוסר קריבה אל הפה נחשב כמחוסר מעשה, וממילא היא לא הגיעה למצב שהיא מטמאת טומאה חמורה, ולכן היא לא תטמא את המאכלים ומשקים. או שזה לא נחשב כמחוסר מעשה, וממילא היא תטמא אותם?

רבי חייא בא אבא עונה: **אמר ליה - מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי.**

איתיביה: המשנה אומרת כמה דינים בנבלת עוף טהור. א. נבלת עוף טהור צריכה מחשבה, דהיינו אם חתיכה קטנה ממנה מחוברת לפחות מכביצה ממאכל אחר, הם מצטרפים ביחד לכביצה כדי לקבל טומאה. אמנם כל זה דוקא אם חשב לאכול את הנבלת עוף טהור, ואז היא נחשבת ל'מאכל' ומצטרפת למאכל השני להיות 'אוכל' המקבל טומאה בכביצה.

ב. היא לא צריכה הכשר של משקה כדי לטמאות אחרים. כי היא מטמאה מעצמה (בגלל שסופה לטמאות טומאה חמורה).

ג. היא מטמאת מאכלים הנוגעים בה, אם יש בה **כביצה**. עד כאן המשנה.

מאי לאו: לכאורה משנה זו סוברת כרבי מאיר. והרי בהכרח לא מדובר שהיא מונחת על הקרקע, כי אז אין סיבה שהיא תטמא בלי הכשר, משום שהיא עוד לא הגיעה למצב של סופה לטמאות טומאה חמורה. וגם לא מדובר שהיא מונחת בפיו, כי אז אין סיבה שהיא תצטרך מחשבה לאוכלה, שהיא הוא אוכל אותה בפועל!

אלא בהכרח מדובר שהוא מחזיק אותה בידו. וכתוב במפורש שהיא מטמאה רק בכביצה. שלא כדברי רבי חייא בר אבא!

דחייא: לא, רבנן היא: משנה זו היא דעת רבנן. קושיא: **והא קתני רישא וכו':** הרי שני הדינים הראשונים שהמשנה שם אומרת בנבלת עוף טהור, הם 'צריכה מחשבה ואין צריכה הכשר'. ומיהו שאמר כן? זהו רבי מאיר. ומכך ש'הרישא' כלומר שני הדינים הראשונים נאמרו בשיטת רבי מאיר, בהכרח שגם ה'סיפא' כלומר הדין השלישי שמטמאת רק בכביצה נאמר בשיטת רבי מאיר. דחייא: **מידי איריא? הא כדאיתא והא כדאיתא!** האם זו ראייה? כל דין נאמר בשיטת תנא אחר.

קושיא: **והא מדקתני סיפא:** והרי בהמשך המשנה שם כתוב עוד דין בנבלת עוף טהור 'שחיתתה ומליקתה מטהרת טריפתה' (מטהרת אותה מטומאת נבלה). ומיהו שסובר כן? זהו רבי מאיר. ואם כן, וכי הרישא והסיפא של המשנה נאמרו בשיטת רבי מאיר, והמציעתא בשיטת רבנן?

תירוץ: אין (= כן), **רישא וסיפא רבי מאיר ומציעתא רבנן!**

*

אמר ליה רב המנונא לרבי זירא: 'אל תשב על רגלך עד שתענה לי על הדבר הבא'. נבלת עוף טהור לדעת ר"מ שהיא מטמאת בכזית, האם הדבר שנטמא ממשיך לטמאות הלאה, ואם כן מונים לטומאה הזו דרגות של טומאה נוספות. שהמאכל או משקה שנוגע בו נהיה ראשון לטומאה, והמאכל או משקה שיגע במה שנגע, יהיה שני לטומאה. או שלא?

אמר ליה: כל דבר שמטמא אדם במגעו, מובין בו ראשון ושני. אבל כל דבר שלא מטמא אדם במגעו לא מונים בו. ומכיון שנבלת עוף טהור אינה מטמאת אדם במגעה, לא מונים בה.

*

בעא מיניה רבי זירא מרבי אמי בר חייא: כתוב במשנה בטהרות 'חיבורי אוכלין על ידי משקין, חיבור לטומאה קלה ואין חיבור לטומאה חמורה'. דהיינו אם יש שתי חצאים של כזית נבלה, וביניהם יש משקה שנוגע בהם, הוא מצרף אותם לשיוער כזית, לענין 'טומאה קלה' דהיינו שאם יגע מאכל או משקה באחת מהחתיכות הוא נטמא כי הוא נגע בכזית נבלה. אבל לא לענין 'טומאה חמורה' דהיינו שאם יגע אדם או כלי באחת מהחתיכות הוא לא נטמא. השאלה היא האם מאכל או משקה שנגע באחת מהחתיכות, אנו מונים בו ראשון ושני לטומאה או לא?

אמר ליה: התשובה לא וכנ"ל.

*

למדנו במשנה - יצאו אלו ואלו: כשיצאו כולם מחוץ לחומה עם הפר, כולם מטמאים בגדים.

מנא הני מילי? הגמרא מבארת מהיכן לומדים זאת?

דתנו רבנן: בפר ושעיר של יום הכיפורים נאמר "ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת.. יוציא אל **מחוץ למחנה** ושרפו באש". אי אפשר לומר שמספיק להוציא אותם מחוץ למחנה הראשון דהיינו העזרה (= מחנה שכינה) ולשרוף אותם בהר הבית (= מחנה לוייה), מכיון שהפר והשעיר הוקשו לפר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור, שצריך להוציאם חוץ לשלוש מחנות דהיינו ירושלים (= מחנה ישראל).

אלא הדבר מלמד על טומאת בגדים שנטמאים כבר כשיצאו מחוץ לחומת העזרה. (וכמו כן פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור לומדים בהקש מפר ושעיר של יום הכיפורים, לטמאות בגדים ביציאה ממחנה שכינה).

והיא גופה מנא לן? הלימוד בפר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור שנשרפים חוץ לשלוש מחנות מהיכן לומדים זאת? תשובה - משלוש פעמים שמוזכר 'מחוץ למחנה'.

בפר כהן משיח נאמר "והוציא את כל הפר אל **מחוץ למחנה**.. ושרף". בפר העלם דבר של ציבור הכתוב לאחר מכן בתורה, נאמר שוב "והוציא את הפר אל **מחוץ למחנה**". מילים אלו מיותרות, מכיון שהפסוק ממשיך "ושרף אותו כאשר שרף את

הפר הראשון" (הוא פר כהן משיח הנ"ל שנאמר בו כבר מחוץ 'למחנה'), אלא ללמד על מחנה נוסף.

וישנו מקום נוסף מיותר, והוא הוצאת הדשן שנאמר בה "והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה". שהרי בפר כהן משיח כבר נאמר "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה.. אל שפך הדשן" ואם כן ברור שהדשן יוצא מחוץ למחנה. אלא כדי ללמד על מחנה נוסף. סך הכל שלוש מחנות.